

معدن‌کاری، فرصت توسعه بیمه‌های عمر در ایران

نویسندگان: راحله نوری - مهرداد احمدی شعرافی - امید امامی

- کارشناس ارشد اکچوئری، دانشگاه شهید بهشتی
- کارشناس ارشد مدیریت دولتی، دانشگاه تهران
- کارشناس ارشد اقتصاد معدن، دانشگاه تربیت مدرس

مکیده

امروزه معدن‌کاری در کشورهای پیشرفته یکی از محرک‌های بزرگ اقتصادی محسوب می‌شود. از سویی به دلیل مضامرات این مرفه، معدنکاران به عنوان سرمایه‌های انسانی همواره در معرض حوادث و آسیب‌های ناشی از آن هستند. آمار بالای صدور بیمه‌های عمر در جهان به‌ویژه در کشورهای توسعه‌یافته نشان می‌دهد که این پوشش بیمه‌ای در بین سطوح مختلف این جوامع تسری یافته و بی‌شک معدنکاران این کشورها به‌عنوان یکی از طبقات آسیب‌پذیر از آن بی‌بهره نیستند. اما در ایران سهم ناچیز صدور انواع بیمه‌های عمر از کل بیمه‌نامه‌های صادره نشان می‌دهد که بیمه عمر به‌عنوان یکی از مهم‌ترین رشته‌های بیمه که پوشش خود را به طور مستقیم متوجه انسان می‌کند هنوز به جایگاه واقعی خود دست نیافته و برای توسعه آن بین کلیه سطوح جامعه اقدام جدی صورت نگرفته است. در این مقاله ضمن ترسیمی از وضعیت معدنکاری در ایران و همچنین بررسی میزان حوادث و آسیب‌های وارده به کارگران معادن، فرصت توسعه بیمه‌های عمر در جامعه بزرگ معدنی کشور مورد بحث قرار گرفته و معادن ایران به‌عنوان بازار بزرگ فرید و فروش بیمه‌نامه‌های عمر معرفی می‌گردند.

واژگان کلیدی: معدنکاری، حوادث معدنی، بیمه عمر، بهره‌وری، ایمنی

پس با توجه به شرایط کاری پر مخاطره معدن کاران، استفاده از پوشش‌های بیمه عمر و سرمایه‌گذاری با نگاهی که به آینده دارد، به طور حتم یکی از راه‌کارهای افزایش سطح اطمینان و انگیزه جامعه معدنی از معدن کاران تا سیاست‌گذاران است. اهتمام به این امر نتایج قابل توجهی به شرح زیر در پی خواهد داشت:

- توسعه رشته بیمه زندگی در بخش بزرگی از جامعه مانند جامعه بزرگ معدنی ایران و افزایش سهم آن در حق بیمه‌های تولیدی کل کشور؛

- افزایش امید و انگیزه بین معدن کاران و تأثیر مستقیم آن بر افزایش تولید و بهره‌وری؛

- افزایش تدریجی فرهنگ استفاده از بیمه زندگی بین قشر بزرگی از جامعه؛

- امکان افزایش سودآوری شرکت‌های بیمه؛

- ارتقای سطح ایمنی روانی کار در معدن.

۱. معدن کاری در ایران، مخاطرات و تهدیدها

ایران با داشتن ۵۷ میلیارد تن ذخایر معدنی که ۳۷ میلیارد تن آن به صورت قطعی و ۲۰ میلیارد تن ذخیره احتمالی است و با تنوع ۶۸ نوع ماده معدنی، در رده کشورهای معدن‌خیز جهان شناخته شده است. ۳٪ ذخایر معدنی دنیا در ایران قرار دارد که این کشور را از لحاظ ذخایر معدنی در خاورمیانه در رده اول و در آسیا در رده سوم قرار داده است (<http://shatanews.com>).

طبق آمار اعلام شده از دفتر آمار و فرآوری داده‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت در حال حاضر بالغ بر ۱۱۲ هزار نفر در معادن کل کشور مشغول به کار می‌باشند که برحسب سطح مهارت به کارگران ساده، کارگران ماهر، تکنسین‌ها، مهندسین و شاغلان امور اداری، خدماتی و حمل‌ونقل تقسیم می‌گردند. این افراد به‌عنوان سرمایه‌های انسانی بخش معدن کشور همواره در مواجهه با انواع ریسک‌ها و حوادث معدنکاری قرار دادند که بعضاً جبران‌ناپذیر و مهلک است.

طبق الگوی حادثه، حوادثی مانند آسیب دیدگی شدید، مرگ، قطع عضو، بریدگی و جراحت، شکستگی

بخش معدن و صنایع معدنی در بسیاری از کشورها از جمله مهم‌ترین مسیرها در رسیدن به توسعه پایدار بوده است. کشورهای توسعه یافته به واسطه تکیه بر منابع طبیعی و معدنی خود و استخراج آنها زمینه دستیابی به توسعه یافتگی را فراهم کرده و به این مهم دست یافته‌اند (فصلنامه سنگ و معدن، ۱۳۹۰). بنابراین نقش معدن به عنوان الفبای تولید و دستیابی به رشد اقتصادی بر هیچ کس پوشیده نیست.

از سویی به سبب پر مخاطره بودن عملیات معدنکاری در کلیه مراحل اکتشاف، استخراج و فرآوری، نقش انواع پوشش‌های بیمه‌ای جهت تأمین امنیت سرمایه‌گذاری و اطمینان خاطر معدن کاران در بخش معدن جلوه‌گر می‌شود.

حوادث ناشی از کار سالانه هزاران کارگر را در سراسر دنیا به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه درگیر می‌سازد که نتیجه آن از کارافتادگی نیروی کار و در نهایت تحمیل هزینه‌های سنگین به صنعت آن کشور است (ملک و همکاران، ۱۳۹۰). با وجود اینکه صنعت معدن تنها ۱٪ از کل نیروی کار جهان را به خود اختصاص می‌دهد اما ۸٪ از کل مرگ‌های مرتبط با شرایط کار به این صنعت مربوط می‌شود (<http://www.sibna.ir>).

شاید به همین دلیل معدن کاری را جزو یکی از چند شغل سخت دنیا طبقه‌بندی کرده‌اند.

صنعت معدن کاری دنیا طی سال‌های اخیر با وجود پیشرفت‌های چشمگیری که داشته و حتی در شرایطی که رؤیای فعالیت در اعماق آب‌اقیانوس را نیز به واقعیت نزدیک کرده است، اما هنوز هم فاصله زیادی با تأمین امنیت جانی نیروهای کاری خود دارد. شرایط به‌گونه‌ای پیش رفته است که حتی در آمریکا که شاید به‌طور بسیاری امنیت شغلی، حرف اول را در هر صنعتی می‌زند نیز بعضاً در طول سال شاهد حوادث تلخ معدن کاری هستیم و حادثه و مرگ‌ومیر به جزء جدایی‌ناپذیر حرفه معدنکاری تبدیل شده است. (<http://www.aftabir.com>).

جدول ۱. توزیع آسیب‌های وارد شده به شاغلان معادن ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸

نوع یا نتیجه آسیب وارد شده	۱۳۸۷ تعداد (درصد)	۱۳۸۸ تعداد (درصد)
فوت	۷۷ (۷/۴٪)	۴۹ (۵/۶٪)
قطع عضو و معلولیت	۷۸ (۷/۴٪)	۴۱ (۴/۷٪)
سوختگی و بریدگی	۲۰۴ (۱۹/۵٪)	۲۲۹ (۲۶/۱٪)
شکستگی و دررفتگی	۵۶۲ (۵۳/۷٪)	۴۶۹ (۵۳/۵٪)
برق گرفتگی و شوک الکتریکی	۱۳ (۱/۲٪)	۱۷ (۱/۹٪)
سایر	۱۱۳ (۱۰/۸٪)	۷۱ (۸/۱٪)
مجموع	۱۰۴۷ (۱۰۰٪)	۸۷۶ (۱۰۰٪)

(مرکز آمار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱ و ۱۳۸۸)

بر همین اساس به طور میانگین ۷۶۱۵۶ نفر در سال در معادن در حال بهره‌برداری کشور مشغول به کار بوده‌اند و به دلیل وقوع حوادث مختلف به طور متوسط به ۹۵۵/۵ نفر از آنها آسیب وارد شده است. پس می‌توان نتیجه گرفت که نسبت افراد حادثه دیده در این سال‌ها به طور میانگین ۱/۲۵٪ است که این افراد یا به طور کامل از ادامه

و دررفتگی، سوختگی، برق گرفتگی، ضرب دیدگی و ... همواره در کمین کارگران معادن است (ملک و همکاران، ۱۳۹۰). این حوادث ضربات جبران ناپذیری را بر کارگران و خانواده ایشان تحمیل می‌کند.

جدا از مرگ و میر ناشی از حوادث معدن کاری، فرد مصدوم دیگر قادر به ادامه کار به خصوص در معدن نمی‌باشد و ادامه معاش و زندگی برای او به سختی امکان پذیر خواهد بود.

توزیع آسیب‌های وارد شده به شاغلان معادن براساس نتایج منتشر شده از آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۷ در جدول ۱ آمده است. این آمار نشان می‌دهد که در مجموع این دو سال، ۱۸۷۵ حادثه وقوع یافته است که به ۱۹۱۱ نفر آسیب وارد کرده است (مرکز آمار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱ و ۱۳۸۸). در برخی موارد چند نوع حادثه در یک فرد مصدوم دیده شده است که به همین خاطر مجموع آسیب‌های وارده بیش از تعداد افراد حادثه دیده است.

حاضر به انجام آن می‌شوند و البته امروزه بخش قابل توجهی از بازار کار کشور را به خود اختصاص داده است. هر چند قانون، پیش‌بینی‌هایی را برای حمایت بیشتر و پوشش‌های مناسب‌تر بیمه‌ای از شاغلان در حوزه‌های سخت و زیان‌آور انجام داده است، اما در مجموع شرایط به نحوی است که اکثریت قریب به اتفاق نیروی کار شاغل در بخش سخت و زیان‌آور از کمترین حمایت‌ها برخوردار می‌شوند.

کم‌توجهی به نیروی کار شاغل در معادنی مانند زغال‌سنگ، واگذاری امور به پیمانکاران و عدم اجرای قوانین حمایتی در مورد شاغلان این بخش، در مواردی باعث ایجاد آسیب‌های فراوان به نیروی کار می‌شود که اغلب از دید دستگاه‌های نظارتی نیز دور می‌ماند.

در واقع کار کردن در ساعات طولانی آن هم در اعماق زمین نه فقط برای بسیاری از ما خوشایند نیست، بلکه ادامه این روند کارکردن علاوه بر آسیب‌های فراوان جسمی، مسائل روحی نیز به همراه خواهد داشت. هم‌اکنون بالاترین میزان مرگ‌ومیر نیروی کار پس از ساختمان در بخش معدن اتفاق می‌افتد، با این حال به دلیل قرار داشتن معادن در بیرون شهرها، کمتر نیز مورد بازرسی دستگاه‌های نظارتی صورت می‌گیرد و به عبارتی کمتر دیده می‌شوند.

درصد قابل توجهی از کارفرمایان معادن از طریق دورزدن قانون، حتی پوشش‌های بیمه‌ای مشاغل سخت و زیان‌آور را نیز برای کارگران برقرار نمی‌کنند. در برخی معادن کارفرمایان با تغییر لیست‌ها و مشاغل افراد، آنها را از شمول قانون سخت و زیان‌آور خارج می‌کنند و از این طریق حقوق نیروی کار را نادیده می‌گیرند (<http://www.gostarareshonline.com>).

دستمزد ناچیز، مخاطرات کار و در نتیجه عدم امنیت جانی و مالی این قشر از جامعه همگی سبب می‌شود که مسئولان و سیاست‌گذاران برای افزایش رفاه و امنیت ایشان توجه شایسته‌ای به موضوع حمایت از معدن‌کاران

کار در معدن بازمانده‌اند یا به دلیل شدت آسیب‌های وارده به‌طور کلی ناتوان شده‌اند. بنابراین رفاه و امنیت مالی خود و خانواده‌هایشان به‌طور کلی متأثر از این موضوع خواهد بود. برنامه‌های پیشگیرانه و رعایت نکات ایمنی کار از جمله مواردی است که می‌توان با تکیه بر آنها میزان وقوع حوادث در معدن کاری را کاهش داد. آموزش، رعایت ایمنی محیط کار، نظارت دقیق کارفرمایان، ترکیب کارگران کم تجربه و باتجربه در محیط کاری، اصلاح نظام اقتصادی و پرداخت حقوق مکفی و عادلانه، بهبود سطح سلامت روانی جامعه کارگری و وجود مرکزی که بر همه حوادث در کارگاه‌ها و کارخانه‌ها به‌ویژه معادن نظارت داشته باشد اصولی هستند که می‌توانند آمار بروز حوادث را کاهش دهند (ملک و همکاران، ۱۳۹۰).

بخش ایمنی و سلامت دپارتمان کارگری^۱ آمریکا تعداد مرگ‌ومیر ناشی از کار در معدن را در این کشور و در بین سال‌های ۲۰۰۱ تا ۱۴ اگوست ۲۰۱۲، ۶۰۱ مورد اعلام کرده است (<http://www.msha.gov>).

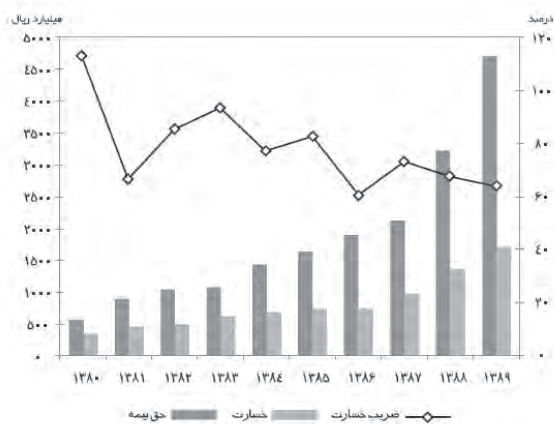
این تعداد مرگ‌ومیر ناشی از معدن کاری در کشوری مانند آمریکا که انتظارها برای رعایت اصول ایمنی و بهداشت کار در آن بالاست نشان می‌دهد که موضوع کنترل حوادث معدنی جهت کاهش نرخ وقوع حوادث، امری نسبی است و معدن کاری ناگزیر از حادثه است.

میزان کم دستمزد شاغلان در معادن وجه دیگر مشکلات کار در معدن است. طبق نتایج حاصل از آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری کشور در سال ۱۳۸۷، ۴۳۴۸۲۵۵ میلیون ریال به عنوان مزد و حقوق پرداخت شده است که با توجه به اشتغال ۷۵۴۵۸ نفر در آن سال به طور متوسط ماهانه هر نفر تنها ۴,۸۰۰,۰۰۰ ریال دستمزد دریافت کرده است. این عدد در سال ۱۳۸۸ به ۵,۹۸۰,۰۰۰ تومان افزایش یافته است (مرکز آمار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱ و ۱۳۸۸).

معدن کاری نیز به‌عنوان یکی از مشاغل سخت و طاقت‌فرسا جزء کارهایی است که درصد کمی از افراد

1. Mine Safety and Health Administration (MSHA)

نمودار ۱. عملکرد بیمه زندگی (عمر)/۱۳۸۹-۱۳۸۰

(سالنامه آماری صنعت بیمه، ۱۳۸۹)

طبق نمودار ۱ روند استفاده از بیمه‌نامه عمر در ایران طی یک دهه اخیر شکل صعودی به خود گرفته است. اما با این همه هنوز به جایگاه واقعی خود دست نیافته است از جمله موانع توسعه بیمه‌های عمر در کشور می‌توان به موارد زیر اشاره نمود که به‌طور کلی از سه عامل ساختاری، اقتصادی و فرهنگی نشأت می‌گیرند:

- ناکارآمدی ساختارهای سازمانی و مدیریتی شرکت‌های بیمه‌ای؛

- عدم اشاعه مطلوب فرهنگ بیمه؛

- شبکه فروش ناکارآمد؛

- عدم سیاست‌گذاری‌های کلان در صنعت بیمه و عدم وجود استراتژی در جهت توسعه بیمه‌های عمر؛

- پایین بودن قدرت اقتصادی مردم کشور؛

- کافی نبودن پوشش ارائه‌شده توسط شرکت‌های بیمه؛

- عدم رضایت بیمه‌شدگان از سرویس‌دهی شرکت‌های بیمه؛

- عدم تبیین جایگاه حقوقی و قانونی بیمه‌های عمر؛

- عدم وجود سیستم و برنامه آموزشی مدون و

کاربردی جهت تربیت نیروی انسانی مورد نیاز

- نحوه سرمایه‌گذاری ذخایر ریاضی بیمه‌های عمر

(<http://www.radisan.com>)

جایگاه ۴۶ ایران بر حسب حق بیمه تولیدی در بازار بیمه

جهانی مؤکد این موضوع است که صنعت بیمه کشور نیاز

به‌ویژه از طریق ارائه پوشش‌های مناسب بیمه‌ای داشته باشند.

۲. وضعیت بیمه عمر در ایران

بیمه عمر از رشته‌های مهم بیمه‌های اشخاص محسوب می‌شود و انواع متفاوتی دارد. در قرارداد بیمه عمر، شرکت بیمه در ازای دریافت حق بیمه متعهد می‌شود که در صورت فوت بیمه‌شده یا زنده ماندن او در زمان معینی سرمایه بیمه‌شده را به‌طور یکجا یا به‌صورت مستمری به بیمه‌گذار یا به شخص سومی که بیمه‌گذار تعیین کرده پردازد. بیمه‌ای که در کشورهای پیشرفته بخش عظیمی از پرتفوی بیمه‌ای را به خود اختصاص داده است در ایران کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

طبق آمار منتشرشده از بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران مربوط به سالنامه آماری صنعت بیمه سال ۱۳۸۹، حق بیمه سرانه در ایران ۷۶/۸ دلار بوده است که ۶/۱ دلار آن مربوط به رشته بیمه زندگی می‌باشد. بنابراین سهم رشته بیمه‌های زندگی (عمر) از کل حق بیمه تولیدی در سال ۱۳۸۹ برابر ۷/۹٪ بوده است که در مقایسه با کشورهای منطقه چشم‌انداز او کل جهان که به ترتیب برابر ۲۴/۸٪ و ۵۸٪ است، ناچیز و تأمل برانگیز است (سالنامه آماری صنعت بیمه، ۱۳۸۹).

بنابر همین آمار، حق بیمه سرانه در رشته عمر در این سال برابر ۶/۱ دلار و در جهان ۳۶۴/۴ دلار بوده است.

همین اعداد کافی است تا وضعیت و جایگاه بیمه عمر در کشور را منعکس کند.

استقبال از پوشش‌های بیمه عمر در هر جامعه نشان از سطح رفاه و مهم‌تر از آن فرهنگ بیمه‌ای افراد آن جامعه می‌دهد. بیمه عمر به‌ویژه در قالب پوشش عمر و سرمایه‌گذاری با تجسم آینده‌ای مطمئن یکی از پرطرفدارترین بیمه‌های عمر در جهان است که با اضافه نمودن یک برنامه سرمایه‌گذاری سیستماتیک به بیمه عمر بلندمدت، روز به روز طرفداران بیشتری را در اکثر کشورها به خود جلب می‌کند.

۱. کویت، قطر، بحرین، عربستان، امارات، عمان، پاکستان، ترکیه، مصر، قبرس، فلسطین اشغالی، قزاقستان

به توجه بیشتر سیاست‌گذاران و مسئولان در امر توسعه انواع پوشش‌های بیمه‌ای به‌ویژه بیمه عمر دارد. (سالنامه آماری صنعت بیمه، ۱۳۸۹). ارائه پوشش‌های بیمه عمر به سطوح مختلف جامعه با شرایط متفاوت و نرخ‌های متناسب با هر سطح، کشف بازارهای بالقوه فروش، فرهنگ‌سازی و ترویج فرهنگ استفاده از بیمه عمر از طرق آموزش و آشنایی با مزیت‌های بیمه عمر، تبلیغ گسترده در رسانه‌ها با نگاه سرمایه‌گذاری و پس‌انداز، افزایش سطح ریسک‌گریزی در افراد و تغییر نگرش موجود به قضاو قدر از جمله اقداماتی است که می‌تواند بازار بیمه عمر در ایران را دستخوش تغییر و تحول نماید. البته در این بین نباید از کاهش یا تعدیل تعرفه‌های بیمه عمر غافل شد که خود عاملی برای جلب بیشتر افراد به سمت خرید بیمه‌نامه به‌ویژه بین افراد کم درآمد است.

۳. جامعه معدن‌کاران به‌عنوان مشتریان بالقوه بیمه‌های عمر

لزوم استفاده از بیمه‌های عمر به‌ویژه برای افرادی که در مشاغل سخت و پرخطر مشغول به کار هستند بر کسی پوشیده نیست. این افراد نه تنها باید به فکر آتیۀ کاری و درآمدی خود باشند، بلکه باید تمهیداتی برای معیشت و رفاه خانواده خود بیندیشند. همزیستی خطر و فعالیت در محیط کار با یکدیگر سبب می‌شود امنیت روانی، جانی و در نهایت مالی این افراد همواره در تهدید باشد. بنابراین جایگاه پوشش‌های بیمه عمر در کاهش شدت پیامدهای ناشی از این مخاطرات بی‌بدیل و حیاتی است.

در حرفه معدن‌کاری نیز به‌عنوان یکی از مشاغل پرخطر و یکی از چند شغل سخت دنیا موضوع استفاده از بیمه عمر اهمیت بیشتری می‌یابد. متأسفانه آمار دقیقی از میزان استفاده از پوشش بیمه عمر در معادن در دسترس نیست، اما با توجه به سرانه اندک بیمه عمر در ایران از یک طرف و تمرکز فعالیت تنها ۹٪ از شرکت‌های بیمه به رشته بیمه عمر از سوی دیگر، می‌توان دریافت که هنوز به‌طور کامل و جامع به این رشته و توسعه آن در قشرهای مختلف جامعه و به‌طور خاص جامعه معدنی کشور

پرداخته نشده است.

معدن کاران ایران به طور حتم یکی از مشتریان بالقوه بیمه‌های عمر هستند که تاکنون مورد توجه بیمه‌گران عمر قرار نگرفته‌اند. این طبقه از افراد جامعه می‌توانند با سرمایه‌ای متناسب با دستمزدهای کمی که دریافت می‌کنند تحت پوشش بیمه‌های عمر قرار گیرند. با امید به اینکه در صورت وقوع حادثه این پوشش‌ها خسارت‌های رخ داده را جبران می‌کنند و برای ادامه حیات معدن کار برنامه‌های خاص و قابل اطمینانی دارند و تا حدودی احساس امنیت مالی و روانی را برای ایشان تأمین می‌کنند. از سوی دیگر بیمه‌گران عمر نیز می‌توانند با ارائه بسته‌های بیمه‌ای درخور این قشر که پرداخت حق بیمه‌ها را برای آنها میسر می‌سازد به ارائه انواع بیمه‌های عمر پرداخته و از این طریق امکان توسعه بیمه عمر در کشور را مهیا و تسریع کنند.

ارزش کل تولیدات معادن در حال بهره‌برداری در مجموع سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ بالغ بر ۷۱۱۵۴ میلیارد ریال بوده است که نشان می‌دهد به ازای هر نفر شاغل در معدن به طور میانگین سالانه تولیدی بیش از ۴۶۷ میلیون ریال انجام شده که در هر ماه حدوداً برابر ۳۹ میلیون ریال بوده است. این رقم ۸/۲ برابر دستمزد ماهانه هر کارگر معدن است (مرکز آمار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۸ و ۱۳۹۱).

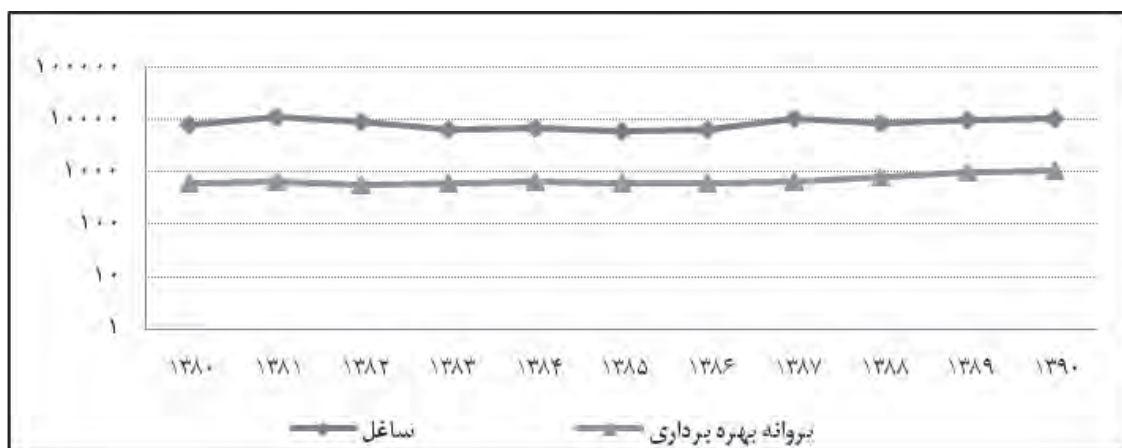
به عبارت دیگر این افراد با انجام کار سخت و طاقت‌فرسا در معدن و پذیرش حوادث حین فعالیت، بیش از هشت برابر دستمزد خود، در تولید و حرکت چرخ اقتصادی کشور سهم هستند؛ اما به نقش مؤثر خود در توسعه و پیشرفت اقتصادی کشور آگاه نیستند و با روحیه ریسک‌پذیری که دارند، کمترین حقی مانند داشتن بیمه عمر را برای خود قائل نیستند. کم توجهی کارفرمایان به حقوق کارگران، سیاست‌های حمایتی کم‌رنگ مسئولان و دستگاه‌های سیاست‌گذار، کم‌کاری شرکت‌های بیمه در معرفی و بیان مزیت‌های بیمه‌های عمر و جلب کارفرمایان و کارگران معدن به استفاده از خدمات بیمه عمر از طرق مختلف (مانند افزایش حس ریسک‌گریزی ایشان) همگی مجموعه عواملی است که باعث شده است که در ایران (که یکی از کشورهای معدن‌خیز جهان قلمداد می‌شود و طبق آمارهای وزارت صنعت، معدن و تجارت تا پایان سال ۱۳۹۰ بیش از ۱۱۲ هزار نفر در معادن آن مشغول به کار بوده‌اند) بیمه عمر از جایگاه مناسبی برخوردار نباشد.

توجه به همگانی کردن بیمه عمر بین معدن کاران از سویی زمینه‌ساز افزایش کارایی و بهره‌وری در فعالیت‌های معدنی و از سویی موجب توسعه بیمه عمر در قشر بزرگی از جامعه می‌شود. طبقه‌ای که طبق آمارها هر سال بر تعداد آن افزوده می‌شود. نمودار ۲ مؤکد این موضوع است.

افزایش نرخ سود سرمایه‌گذاری بیمه عمر بیشتر از نرخ سود بانکی، آموزش و معرفی بیمه‌های عمر در

نمودار ۲. روند صدور پروانه بهره‌برداری معادن و تعداد شاغلین (۱۳۸۰-۱۳۹۰)

(دفتر آمار و فراوری داده‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت، ۱۳۹۱)

تمایز این دو نوع بیمه‌نامه است. اگرچه معدن کاران در کشور استرالیا نسبت به سایر کشورهای توسعه یافته از سطح ایمنی بالاتری برخوردارند اما توجه به این موضوع که محیط معدن همیشه برای تمامی معدن کاران به ویژه معادن زیرزمینی خطرناک و حادثه آفرین است، بیمه گران و کارشناسان اقتصادی را برآن داشته است که با ارزیابی ریسک‌های مربوطه و طراحی و ارائه بیمه‌نامه‌های درخور این قشر از جامعه، در ایجاد فضای ایمن تر سهم باشند. لذا با وجود اینکه بسیاری از بیمه گران به دلیل ریسک بالای این حرفه، پوشش‌های محدودی را پیشنهاد می‌کنند، در استرالیا علاوه بر بیمه عمر معدنکاران، بیمه‌های حفاظت از درآمد^۲ و بیمه از کارافتادگی دائم^۳ نیز برای مشاغل سخت از جمله معدن کاری ارائه می‌گردد

(<http://www.undergroundinsurance.com>)

براین اساس طراحی پوشش‌های متفاوت در رشته عمر و سرمایه گذاری برای حرفه معدن کاری می‌تواند بسته به روش استخراج معدن (روباز یا زیرزمینی)، نوع ماده معدنی و مشاغل مختلف (کارگر ساده، کارگر ماهر، تکنسین، مهندس و شاغلان امور اداری، خدماتی و حمل و نقل و ...)، که هر یک تحت تأثیر سطوح مختلفی

مقاطع مختلف سنی و سطوح مختلف شغلی، تبلیغات گسترده شرکت‌های بیمه در زمینه بیمه‌های عمر، ورود دستگاه‌های حمایتی بخش‌های مختلف اقتصادی مانند صنعت و معدن به عرصه بیمه عمر، ارائه بسته‌های متفاوت بیمه عمر برای اقشار مختلف مردم به ویژه افراد کم درآمد و آسیب پذیر جامعه از جمله اقداماتی است که استقبال از پوشش‌های بیمه عمر به خصوص بین معدن کاران و فعالین در این بخش را امکان پذیر می‌کند.

۴. تجربه کشور استرالیا در زمینه بیمه عمر معدن کاران

از زمان جنگ جهانی دوم، اقتصاد استرالیا تحت الشعاع استخراج معدن بوده است و در حال حاضر اقتصاد آن بر معدن و معدن کاری استوار است. به طوری که مواد معدنی بیش از ۳۰٪ صادرات کشور را به خود اختصاص می‌دهد (پایگاه ملی داده‌های علوم زمین کشور، ۱۳۹۱). در این کشور معدن کاران و زمین شناسان از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند و برای حمایت از معدن کاری و ایجاد بستری امن برای فعالیت در معدن، بیمه عمر معدن کاران^۱ در دو نوع "بیمه عمر معدن کاری روباز" و "بیمه عمر معدن کاری زیرزمینی"، بسته به نوع فعالیت معدن کار ارائه می‌گردد. تفاوت بین شدت حوادث ناشی از ریسک معدن کاری روباز و زیرزمینی یکی از دلایل

2. Income Protection Insurance
3. Total and Permanent Disability Insurance (TPD)

1. Minor's Life Insurance

از ریسک و حوادث ناشی از کار می‌باشند، متغیر باشد.

۵. نتیجه‌گیری

در حال حاضر پوشش‌های بیمه‌ای حاکم در بخش معدن کشور به طور غالب به بیمه‌های غیرزندگی شامل بیمه‌های مهندسی تمام‌خطر اموال و مقاطعه‌کاری، مسئولیت حرفه‌ای مهندسين، کارفرمایان و پیمان‌کاران معادن، آتش‌سوزی مؤسسات، انبارها و تأسیسات زیربنایی، حمل و نقل محصولات معادن و ... تعلق دارد که نشان از عمده توجه و نگرانی کارفرمایان و بیمه‌گران این بخش تنها به سرمایه‌های غیرانسانی است. در حالی که اکنون نیروی کار معادن به‌عنوان سرمایه‌های انسانی مولد و بازده و پیشرفت اقتصادی نیازمند توجه، بازنگری و همکاری دو جانبه مسئولان معدنی و شرکت‌های بیمه عمر است.

معدن‌کاری به‌عنوان یکی از مشاغل پرمخاطره دنیا و معدنکار به‌عنوان نیروی کار آسیب‌پذیر نیازمند حمایت‌های همه‌جانبه مدیریت کلان بخش معدن و ذی‌نفعان این بخش شامل دولت، مجلس، نهادهای مالی و سرمایه‌گذاری، نهادهای خصوصی یا غیردولتی مثل سازمان نظام مهندسی معدن و خانه معدن است.

وزارت صنعت، معدن و تجارت، خانه معدن، سازمان صنعت، معدن و تجارت استان‌ها و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط می‌توانند با همکاری شرکت‌های بیمه عمر و همچنین با استفاده از تجربه کشورهای معدن‌خیز به‌ویژه کشورهای معدن‌خیز و توسعه‌یافته، زمینه استفاده کارگران و شاغلان معادن کشور را از چتر حمایتی بیمه عمر ایجاد نمایند. در این تعامل صنعت بیمه نیز در رشته عمر و سرمایه‌گذاری با دستیابی به بازار بزرگ تقاضای بخش معدن امکان توسعه، سودآوری بیشتر و پیشرفت خواهد یافت.

منابع:

۱. پایگاه ملی داده‌های علوم زمین کشور، ۱۳۹۱، *استرالیا، سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور*.
۲. دفتر آمار و فرآوری داده‌های وزارت صنعت،

معدن و تجارت، ۱۳۹۱.

۳. سالنامه آماری صنعت بیمه، ۱۳۸۹. مدیریت طرح و برنامه، اداره بررسی‌های آماری، بیمه مرکزی ج.ا.ا.
۴. فصلنامه سنگ و معدن، ۱۳۹۰. نقش معدن در توسعه پایدار کشورهای در حال توسعه، ش ۲۰، تابستان ۱۳۹۰.
۵. مرکز آمار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱، *نتایج آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری کشور ۱۳۸۸*، دفتر آمارهای صنعت، معدن و زیربنایی.
۶. مرکز آمار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۸، *نتایج آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری کشور ۱۳۸۷*، دفتر آمارهای صنعت، معدن و زیربنایی.
۷. ملک، م.، محمدی، ص.، و عقیلی‌نژاد، م. و عطارچی، م.، ۱۳۹۰، *بررسی الگوی حوادث ناشی از کار در معدنکاران ایرانی، فصلنامه علمی تخصصی طب کار، دوره سوم، ش ۱، بهار ۱۳۹۰*.
8. <<http://www.aftabir.com>>. viewed 20 September 2012.
9. <<http://www.gostaresonline.com>>, viewed 20 September 2012.
10. <<http://www.msha.gov>>, viewed 20 September 2012.
11. <<http://www.radisan.com>>, viewed 15 September 2012.
12. <<http://www.sibna.ir>>, viewed 29 September 2012.
13. <<http://www.undergroundinsurance.com>>, viewed 9 September 2012.
14. <<http://shatanews.com/>>, viewed 29 November 2011.